

ÚVOD

V této studii představují autoři problematiku způsobu mapování fenoménů výchovy v procesu vytváření profesního myšlení učitelů. **Základním úkolem** je představit metodologické možnosti mapování procesu formování profesního myšlení a profesního přesvědčení budoucích učitelů v rámci pregraduální přípravy. *Pregraduální příprava učitelů je pak v optimální podobě v návaznosti na charakter studie možné zjednodušeně vyjádřit jako proces přechodu od subjektivní teorie edukace k obecné formalizované reprezentaci poznatků založené na všeobecně sdílené významové struktuře.* Je tomu tak ale skutečně?

Cílem je nabídnout nové možnosti výzkumu těchto subjektivních teorií prostřednictvím fenomenologické metody R. Sagese MCA (Meaning Constitution Analyses). **Vycházíme** přitom z přesvědčení, že subjektivní teorie jsou obsahem vnitřního světa významů člověka, které si jedinec v souladu s pravidly fenomenologické filosofie vytváří na základě zakoušení tohoto světa. *Většinové pojetí subjektivních teorií naopak přistupuje k pojetí člověka jako vědce a subjektivní teorie charakterizuje obdobně jako „vědecké“ teorie prostřednictvím stupně systematickosti, argumentační struktury či jazykové formulovatelnosti (Schlee, Wahl, 1987).* Tím ovšem subjektivní teorii degradujeme na protiklad teorii vědecké a proces pregraduální přípravy je pak vnímán jako posun od subjektivní teorie k vědecké teorii či rekonstrukce subjektivních teorií v teorii vědecké.

Základní otázka výzkumu:

Jaké jsou možnosti metodologie MCA při výzkumu chápání pojmu výchova u studentů učitelství. Jaké jsou konkrétní pojmové struktury studentů, kteří absolvovali disciplínu obecná pedagogika v rámci bakalářského studia učitelského oboru. Jak se odráží obecná teorie edukace v podobě formální ontologie v přirozeném světě studenta učitelství (teacher novice). Lze předpokládat, že prostřednictvím kursu obecné pedagogiky jako součástí pregraduální přípravy se do přirozeného světa studenta budou odrážet základní pedagogické kategorie v jasně formalizované reprezentaci konceptu založeného na převzaté a sdílené významové struktuře. Tedy zjednodušeně, že student učitelství převzme konkrétní pojmovou strukturu disciplíny. A nebo naopak, že tuto formalizovanou reprezentaci rekonstruuje na základě vlastních významů korespondujících s jeho přirozeným světem.

METODY

Fenomenologie významu autora Rogera Sagese označovanou jako MCA (Meaning Constitution Analyses). Základním přínosem této metody je pozornost věnovaná jedinci utvářejícímu svůj přirozený svět prostřednictvím konstituování významů.

Sagesova metoda Meaning Constitution Analyses a jeho softwarová verze Minerva vychází ze self-reportu zkoumané osoby.

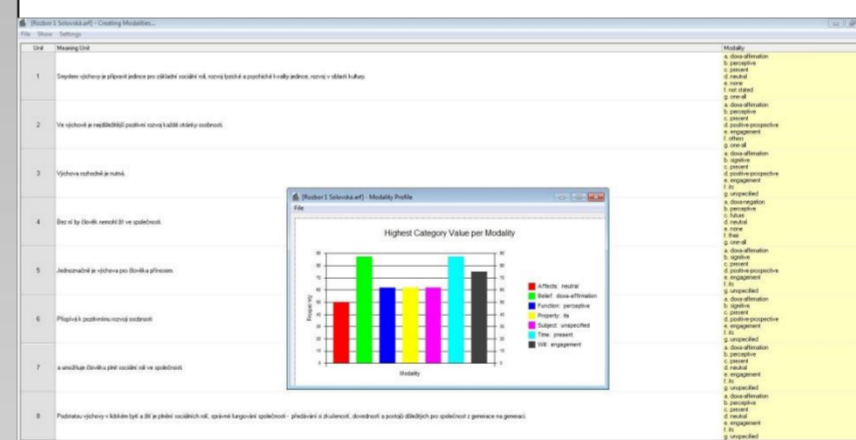
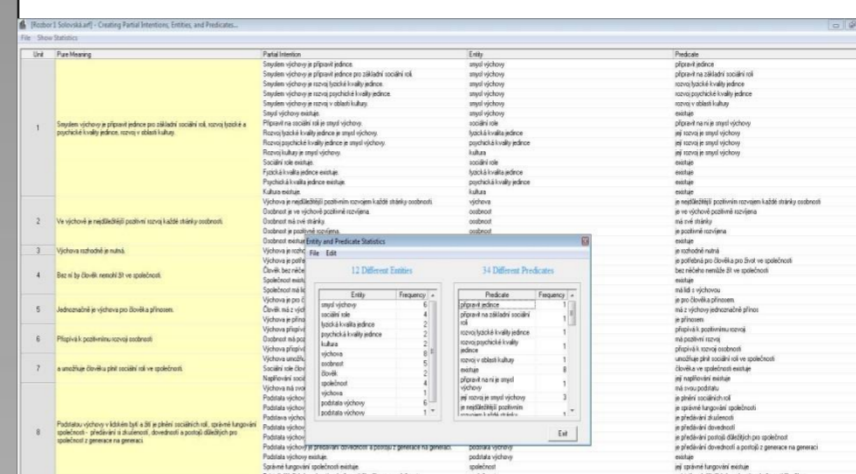
Vzorka: skupina 30 studentů 1. ročníků navazujícího magisterského studia studijního programu Učitelství pro základní školy. (Instrukce zadání byla v souladu s doporučeními R. Sagese tak, aby co nejméně ovlivňovala jejich odpovědi).

- **zadání self-reportu:** byl studentům zadán písemný úkol *charakterizovat vlastními slovy výchovu s doprovodnými otázkami:* „Co je to podle Vás výchova?“ „Kdo se výchovy účastní?“ „Jak výchova funguje?“.
- **rozdělení textu na významové jednotky - meaning units.** (Tento krok je příkladem aplikace Husserlovy zásady epoché, kdy prostřednictvím rozdělení textu na základní významové jednotky ustupuje výzkumník od vlastního před-porozumění).
- **určení modalit významu:** provedeny u každé významové jednotky. Modalit významu vypovídají o osobitě způsobu utváření významu jedincem. Ustanovením modalit dochází k oddělení poznávajícího subjektu od poznávaného objektu. *Doporučovanými modalitami jsou dle R. Sagese 1. Belief, 2. Function, 3. Time, 4. Affets, 5. Will, 6. Property, 7. Subject.*

První tři kroky výzkumného postupu R. Sagese jsou součástí analýzy kompletní struktury významu - *noema*.

- **syntéza získaných dat:** využitím programu Minerva.
- **analýza parciálních intencí - rozdělení parciální intence** na tzv. entity (to, co je) a predikáty (to, co je o entitě řečeno). Tím je dosažena samotná struktura významu, neboť každá parciální intence tvoří část celkového významu vyjádřeného respondentem. Stanovuje předporozumění respondenta danému fenoménu a jeho zkušenost, z níž vychází.

VÝSTUPY

Modality	Category	Entity	Predicate
Time	present		
Affects	neutral		
Will	none	lyžická kvalita jedince	
Property	not stated		
Subject	one-all		
Belief	dova-affirmation		
Function	perceptive		
Time	present		
Affects	neutral	psychická kvalita jedince	
Will	none		její rozvoj je smysl výchovy
Property	not stated		
Subject	one-all		
Belief	dova-affirmation		
Function	perceptive		
Time	present		
Affects	neutral	kultura	
Will	none		
Property	not stated		
Subject	one-all		
Belief	dova-affirmation		
Function	perceptive		
Time	present		existuje
Property	not stated		
Subject	one-all		
Belief	dova-affirmation		
Function	perceptive	lyžická kvalita jedince	
Time	present		

ZÁVĚRY

Metodologie MCA je vhodná pro zkoumání chápání konstituce významů výchovy u studentů učitelství. Výhody spočívají v možnostech určování modalit a jejich kategorií a entit a predikátů. Úskalí se objevilo především v oblasti naučených definic, které studenti opakovaně používali bez bližšího chápání významu.

ZDROJE

- Blecha, I. (2006) Proměny fenomenologie – Úvod do Husserlovy filosofie. Praha: Triton.
- Blížkovský, B. (1997) *Systémová pedagogika pro stádium a tvůrčí praxi*. Ostrava: Amosium Servis.
- Clark, C.M., Peterson, P. L. (1986) *Teachers thought processes*. (In: Wittrock, M. C. (ed.). *Handbook of research on teaching*. London: MacMillan.
- Janík, T. (2005). *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno.: Paido.
- Lenzen, D. (1998) General Theory of Education; A Subdiscipline or the Central Discipline of Educational Studies? *Education* 56,2,pp.77:98.
- Sages, R. Jakobsdottir, Y.E. (2001) *A Phenomenological Approach to Work Values and Organisational Behavior*. Mimeograph Report. Department of Psychology, Lund University.
- Sages, R. Lundsten, J. *Meaning Constitution Analyses: A Phenomenological Approach to Research in Human Sciences*. (on-line), http://www.iaccp.org/drupal/sites/default/files/spetses_pdf/22_Sages.pdf
- Schlee, J., Wahl, D. (eds.) (1978): *Veränderung subjectiver Theorien von Lehrern*. Oldenburg: Universität Oldenburg.
- Strobachová, B. Roger Sages, fenomenologie významu a MCA. In. Gulová, L., Šíp, R. (eds.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada Publishing.
- Svátek, V. (2002) Ontologie a WWW. In. *Datakon*. Cz.

Zpracováno v rámci řešení projektů:

Výzkumný záměr fakulty: Od subjektivní implicitní teorie edukace k pedagogické znalosti. Proces konstituování kognitivního rámce věd o výchově v národním a mezinárodním kontextu. **IGA Pdf 2014004:**Mapování přístupů k popisu frangmetování a konstruování výchovy u začínajících učitelův na PdF UP v Olomouci